



# ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 12 του Τριμήνου 1907

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 256

Μη ζητᾷς σὶά λατινικά πῶς θὰ μιλῆσαις καλὰ γερμανικά. Ρῶτα τὴ μάνα σὶό σπῖτι, τὰ παιδιὰ σὶοὺς δρόμους, τὸν ἀπλοῖκὸ ἄνθρωπο σὶό παζάρι. Κοίταξέ τους σὶό σῖόμα πῶς μιλοῦν κ' ἔτσι γράφε.

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

Ὁ καλὸς γραφίης λέει καινούρια πράματα μὲ συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΨΥΧΑΡΙΣ. Ἡ «Ἀρρωστη Δούλα» (συνέχεια).
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ Γιά τὰ ἐκπαιδευτικά του Γερμανίας.
- ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ Σαλόμι.
- ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ Χωριάτικα γράμματα.
- LAVASANGA Παραμύθια τῆς Μικταχασκίας.
- Κ. ΠΑΠΑΜΟΣΧΟΣ Ἡ φτωχιά καλύβη.
- Β. Δ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ. Τὸ πρῶτο μῆνημα.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ Ἰβνίκου Ν. Ζαχαρίας.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΜΟ.

## ΓΙΑ ΤΑ ΕΚΑΤΟΧΡΟΝΑ ΤΟΥ ΓΑΡΙΒΑΛΔΗ

Ντόπια λουλούδια φέρτωτα σὶό φτερωμένο τὸ ἔτι γιά νὰ ὑψωθῆ καὶ νὰ σέ βρῆ καὶ νὰ σοὺ τὰ προσφέρῃς γιὰτ' εἶσαι τῆς πατρίδας σου καὶ τῶν πατριῶν ἄλων λουλούδια ἐσὲ σοὺ πρέπουνε κ' ἀπ' ἄλλες τίς πατρίδες. Τὴν ἄγρια φαληριώτικη σοὺ μαζώζωα βιολέττα μέσα στὸν ἥλιο ἀμύριστη, καὶ κάτου ἀπὸ τὰστέρια βρυσούλα γίνεται εὐωδίας καὶ μεθυσιοῦ ποτήρι τάχα καὶ δὲ θὰ γλύκανε τῆν ἄλαφρο κρασί τῆς τοῦ Καραϊσκάκη τὸ θυμὸ, τὸ δρόμο τοῦ Φαβιέρου; Καὶ τὴ μισολογιτίσσα τὴν ἄγρια κομυρήθρα σοὺ μαζώζωα τὴν εἴρεψε τὴ φύχτα τῶν ἀντρείων μέσ' στὸν κλεισιμὸ τῆς Ἀραπιάς, μέσ' στὸ δαυρὸ τῆς

πείνας.

Καὶ τοῦ Μοριά τὴν ἀγριλιά σοὺ μαζώζωα καὶ ἀμυρῶς νὰ ξέχασε τὸν Ὀλυμπο καὶ τῆξικ παλληκαρία ποὺ μιά φορὰ στεφάνωνε, κρατᾷ στή θύμηση ἄλλως πάντα τοῦ Τούρκου τὸ μπαλτά, καὶ τοῦ Πασᾶ τὸ

διάβα.

Σὲ ποιά βουνοκρητὴ ἀλπική, σὲ ποιά ἀπεννίνα ράχη, σὲ ποιά τῆς Ἀδριατικῆς νησί, σὲ ποιά ἀρογοκλί σικελικό, διαφεντευτῆς τῆς χώρας παραστέκει; Μέσ' ἀπὸ ποιά βεζούβικη φωτιά ξανατινάχτης; Μ' ἄγγελου φύλακα φτερά, μ' ἔψη θεοῦ προστάτη, ἢ μοναχὰ μὲ τὴ θνητὴ θωριά καὶ τὸ σπαθί σου πλάστῃς ἀπάνου ἀπ' τοὺς γκρεμοὺς τῆ γῆ σου δρα-

σκελώντας

ἀπόξω ἀπὸ τῆς Ρώμης σου τὴν πόρτα ἀλογυρίζεις; Σὲ ποιά Ἠλύσια τὸ χορὸ μὲ τοὺς γενναίους ἀνοίγεις; Σὲ ποιά παράδεισο τὸ φῶς ντύνεσαι μὲ τοὺς δίκιους; Σὲ ποιῆς καρδιῆς λημέριασες, καὶ ποιῆς ψυχῆς ἄρθωνεις; Ποῦ θὰ ὑψωθῆ; ποῦ θὰ σέ βρῆ τὸ φτερωμένο τὸ ἔτι;

Σεχωριστέ κ' ἀπίστευτε καὶ κοσμοζακουσμένε! Θέλω νὰ πλέξω τὸ δικό σου τὸ στεφάνι μ' ἄλλα τὰ εὐωδιαστά καὶ τὰ λαμπρὰ τοῦ Λόγου τᾶνθια,

[μ' ἄλλα

τᾶνθια τοῦ Λόγου τὰ πυρά, σὰ νὰ εἶναι ἀπὸ τὴ φλόγα κ' ἀπὸ τὸ αἶμα, μ' ἄλλα κ' αὐτὰ τὰ βροντερά, καὶ μ' ἄλλα τὰ στρογγυλά καὶ τὰ γιομάτα ὀνόματα, καὶ νᾶρθω μ' αὐτὰ σὶό πανηγύρι σου, καὶ νὰ εἶμαι σὰν Ἀπρίλης περιβολιοῦ ἀπ' τὸ Βόσπορο, καὶ σὰν τοῦ ἡλίου γέμμα στὴ γῆ τὴν ἀθηνιώτισσα μὲ μέρα τοῦ Γενάρη. Τοῦ Λόγου τᾶνθια γαλανὰ, πράσινα, κίτρινα, ἄσπρα καὶ νὰ εἶναι σὰν τὸ ροῦχο σου τὸ κόκκινο, σημάδι τοῦ λυτρωμοῦ καὶ φλάμπουρο τῆς παλληκαρσύνης κ' νὰ εἶναι σὰν τὸ τρίχρωμο μαντύλι τοῦ λαιμοῦ σου κ' νὰ εἶναι σὰν τὴ βυσσινιά τὴ σκούφια σου, κορώνη τοῦ κεφαλιού σου τοῦ ξανθοῦ ποὺ ἀντάμα δείχνει εἰσὶνα ὑπὸ τῶν πόθων Ἐρωτα καὶ πολεμοχάρο Ἄρη.

Τοῦ Λόγου τᾶνθια, ἀραδιαστά τὰ ὀνόματα, ἕνα ἕνα, τῆνα μὲ τᾶλλο, ἀπανωτὰ, σπρώχνοντας τὸνα τᾶλλο, καθὼς βαλμένα κηράταγα χύνονται, ξεχειλίζουν γιὰ τοὺς θεοὺς τὰ ὀνόματα σὶοὺς ὀρφικούς τοὺς ὕμνους τὰ λόγια γιά τὸ νικητὴ στοῦ Πίνταρου τοὺς ὕμνους. Τέτοιο στεφάνι ἐγὼ ἤθελα νὰ πλέξω καὶ νὰ φέρω, πολεμιστῆς, ταξιδευτῆς, προσκυνητῆς δικός σου, τῆς σκέψης γαριβαλδιανός, τοῦ στίχου ἐπαναστάτης, τῆ γιγαντινῆ μνήμη σου κ' ὅπου στημένο στέκει, σ' ὅποια ἐκκλησιά, σ' ὅποια κορφή, σ' ὅποιο δρυμό,

[σ' ὅποιο ἄστρο,

τραγουδιστῆς τρανόφωνος ἐγὼ τῶν τρανῶν ἄλων, καὶ νὰ σοὺ πῶ ἄπατέρα ἐσύ, καὶ πλάστη ἐσύ, σοὺ φέρνω κ' ἐγὼ κανίσι, πάρε το, μὴν τὸ καταφρονέσης, μέσα του ἀστράφτει καὶ βροντᾷ ἡ καρδιά τῆς Ρω-

μιοσύνης. »

Μὲ τὸν Κανάρη ἀλλάξατε φιλί, σὲ ξερὸ ἢ Κρήτη, καὶ τὴν Ἑλλάδα βλόγησε τὸ τίμιον τὸ σπαθί σου κ' ἀπ' τῆς ζωῆς σου τὰ πλατιά καὶ μέσα κ' ἀπ' τὸν

[τάφο

κ' ἀνίσως λίγο πῶς νωρὸς ἔσπερ' εἰσὶναν ὁ ἥλιος, πλάι πλάι θὰ καθάλλικευες μὲ τὸν Κολοκοτρώνη. Σὰν τοὺς δικούς σου ἡ δόξα σου τράβηξε καὶ τοὺς

[ξένους

κ' ἀπὸ τῆς Μάνης τὰ γκρεμὰ κ' ἀπὸ τῆς περιδῶλια τῶν ἀπαλῶν Ἐφθάνησων σοὺ ἀποκριθῆκαν καὶ ἔρθαν κ' ὁ εὐγενικός τῆς Σφαχτηρίας νεκρὸς ὁ Σανταρόζας σάλεψε ἀναγαλλιάζοντας μέσ' στὸ ἱερό του μνημα.

— Σεχωριστέ κ' ἀπίστευτε καὶ κοσμοζακουσμένε κ' χτεσινὲ κ' ἀπόμακρε καὶ λυτρωτὴ κουρσάρε κ' ἀντάρτη καὶ πολέμαρχε κ' ἀρματωλὲ καὶ κλέφτη

καὶ σὰν τοὺς τουρκοφάγους μ' ἀδιπλόζωε κυβερνήτη; σὶά ροζωμένα χέρια σου γερὰ κρατώντας ὅμοια τὸ χαλινάρι τοῦ ἄλογου, τοῦ τιμονιοῦ τὸ δισάκι, τοῦ Καραϊσκάκη ψυχογιᾶ κ' ἀγγόνι τοῦ Κατσώνη, παραμυθίσπαρτε Σεβᾶχ θαλασσινὲ δυὸ κόσμων ἄστραφτες τῆς Ἀμερικῆς καὶ βρόνταες τῆς Ἑυρώπης!

Ὅμως ἀπ' ἄλλα τὰ ἐπικά τὰ δῶρα ἐτοῦτα, ἀπ' ἄλλα τὰ λυρικά στεφάνια αὐτὰ, στοχάζομαι, θὰ σοὺ εἶναι πολὺ πῶς καλοπρόσδεκτη μὲ θύμηση ξυπνάει μέσα μου καὶ γυρίζει μ' ἐγὼ σὶά πρῶτα χρόνια. Εἶμιον παιδί σὶό σπῖτι μου μπροστὰ καὶ πέρα, ὄλουθε τὴ γιόμιζε τὴ γειτονιά, τὴν ἔλουζε τὴ χώρα τῆς ἄρπας τῆς ἰταλικῆς ὁ χαϊδεμένος ἦχος. Κ' ἀνοίγανε παράθυρα καὶ σκίβανε κεφάλια, καὶ μέσα σὶς γαστροῦλες τοὺς σειςῶνταν καὶ χαιρε-

[τοῦσαν

τὰ φλογερά γαροφάλλα, λιγνὸχλωμες καὶ οἱ βιόλες, κ' ἔλεγες πρόσωπα κ' αὐτὰ πῶς εἴτανε ἡ μαντύλια καὶ τὰ σκρακοφάγωτα τοῦ μπαλκονιοῦ σανίδια, καθὼς πατοῦσε ἡ λιγερὴ μὲ βιξ, τριζοβολοῦσαν κ' ἀπὸ τῆς ξένης μουσικῆς τὴ γνωρισμένη γλῶσσα τὸ κάθε αὐτὸ ποτίζοταν κ' εὐφραίνονταν τὰ πάντα. Κάτου σὶό δρόμο νὰ ἄρπιστὲς καὶ ἀρπίστρες, μα-

[ζεμένοι

ἀπὸ τὰ τετραπέρατα τὰ ἰταλικά, δὲν ξέρω ποιοὶ λαλητάδες ζιζικίες καὶ ποιά τριζόνια κράχτες, Ναπολιτάνοι ἀφρόντιστοι, βουνοζῶοι Καλαβρέζοι, κοκκινοφόρετα ὄρφανα μὲ τᾶνθια, μὲ τὰ γέλια, κ' οἱ ἀρπίστρες πλάι, σταυροχερφεῖς τῆς γκαϊτικῆς

[Παιδοῦλας,

τοῦ τραγουδιοῦ ψυχῆπαιδα, τοῦ ριζικοῦ ἀποπαιδία, τῆς μέρκος κοσμογυριστῆς, τῆς νύχτας πεζοδρόμοι, σὰ διαβατάρικα πουλιά καὶ σὰ χελιδονάκια, μὲ τὰ φτερά τοῦ λελεκιοῦ, μὲ τᾶνθιοῦ τῆ γλύκα, προβάλλανε καὶ φεύγανε καὶ τόσο μόνο στέκαν ὅσο νὰ σπείρουν τῆς χαρᾶς τὸ σπᾶρο σὶς καρδιούλες. Κάτου σὶό δρόμο οἱ ἀρπιστὲς κ' οἱ ἀρπίστρες κελαι-

[δοῦσαν,

τὰ δάχτυλα φιλοῦσανε τίς κόρδες, γοργομιγαν μὲ κείνες, καὶ γεννιότουνε τὸ ἐρωτοπαιδί, ὁ ἦχος.

Ἄρπα μεθύστρα ἰταλική, πάντα νὰ ζῆς καὶ νὰ εἶσαι! Καὶ τὸ στερνὸ τραγοῦδι τους κ' ὁ ἀποχαιρετισμὸς τους ξεσπώντας θριαμβευτικά σὰν ἀπὸ στόμα Νίκης, εἴταν ὁ ἴδιος ὁ σκοπὸς κ' ἕνα τραγοῦδι πάντα.

Ἐβίβα, Γαριβαλδὴ, ἐβίβα, Λευτεριά! —Καὶ ἡ χώρα μὲ χίλια μύρια στόματα, κ' ἀπ' τὸ παιδί ὡς τὸ γέρο, ξανάλεε τὸ τραγοῦδι σου καὶ τόκνε δικό της καὶ τῶσμιγε μὲ τὸ τραχιὸ παραπονο τοῦ κλέφτη, μὲ τῆς ἀγάπης τοὺς καημούς, μὲ τοῦ χοροῦ τοὺς

[χτύπους

καὶ μ' ἄλλα τάνεβάσματα καὶ μὲ τὰ κύματα ἄλλα τῆς ἄγριας ρομελιώτισσας ἀπλαστῆς Ἀρμονίας. Ἐβίβα, Γαριβαλδὴ, ἐβίβα, Λευτεριά! Ἀπὸ τότε

κ' ἡ φαντασία μου σὲ κρατᾷ, γιομίζεις τὴν καρδιά μου  
κ' ἕνα μου δείχνεις ὄραμα, καὶ δὲν καλογνωρίζω  
κι ἂν πρέπει νὰ τάγκαλιαστῶ, κι ἂν πρέπει νὰ τὸ  
|διώξω,  
τὸ μακρυνότατο ὄραμα τοῦ κόσμου ποὺ δὲν ἔχει  
πατρίδες πιά, τοῦ κόσμου πιά ποὺ εἶν' ὄλος μιὰ πα-  
|τρίδα  
καὶ ποὺ λατρεύει τοὺς λογῆς καὶ κάθε ὀρθῆς προφήτες  
ἀνάκατα, ἀξεχώριστα, κ' ἔξω ἀπὸ κάθε τόπο  
κ' ἔξω ἀπὸ καθεμιὰ φυλή, κ' ἔξω ἀπὸ κάθε γλῶσσα,  
καὶ μ' ὄλα τὰνάβρυστικά νερά τὴ δίψα σβύνει,  
καὶ δὲν ξεχνάει καὶ τίς βαθεῖες πηγῆς ποὺ πιά χα-  
|θήκαν.

κ' εἶν' ἡ ζωὴ σὰν οὐρανὸς ἀπὸ καρδιά καὶ εἰρήνη  
κι ἀδερφωσύνη, κι ὡς ἐκεῖ τῆσπερ λιθάνι φέρνει  
στὸν ἄνθρωπο τὸν ἥρωα, στοὺς Γαριβάλδες ὄλους  
τοῦ λογισμοῦ καὶ τοῦ χειροῦ τὴν δέηση τάνθρώπου...  
— Καὶ πάντα Ἐβίβα, λευτεριά, κ' ἔβιβα, Γαριβάλδη!  
Τῆς ὁμορφῆς πατρίδας σου στὰ παιδικὰ ὄνειρά μου,  
παράξεν' ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς καὶ παρδαλόφτερα ὄλα,  
δύο χάρες, μάννες μου κι αὐτὲς ἀνάμεσα στὶς χίλιες  
μάννες μου τῆς λογῆς λογῆς, πανάσκημες, πανῶριες,  
ποὺ μ' ἀναθρέψαν καὶ λογῆς μὲ μάθαν ἱστορίες,  
τῆς ὁμορφῆς πατρίδας σου δύο χάρες μέσα μου εἶναι:  
ἡ νεραϊδένια ἡ Βενετιά κ' ἡ λεβεντιά ἡ δική σου!

Τὸν ἔπαινο ἄλλοι ἄς πλέκουνε γιὰ σέ, καὶ οἱ πιὸ  
|μεγάλοι,  
ποὺ πίνουν τῆς Ἀρέθουσας τὸ θεῖο νερὸ καὶ εἶν' ἄξιοι,  
ἄλλοι, καινούριοι Ὀράτιοι μὲ νέα χορδὴ ἀτσαλένια  
τὴ λύρα δυναμώνοντας τὴ χρυσελεφαντίνα.  
Φλογέρες ἄλλων ἄς λαλᾶν τῆς γέννας σου τὸ θαῦμα  
ἀπ' τὴν ἀγάπη ἐνὸς ἀρχαίου θεοῦ καὶ μιᾶς νεραϊδας,  
ἐκεῖ ποὺ οἱ Ἄλπες γελαστὲς πρὸς τὴ θάλασσα σκύβουν  
ἐκεῖ ποὺ ἡ γῆ πιὸ πράσινη, τὸ κύμα πιὸ γαλάζιο.  
Οἱ τροβατόροι ἄς τραγουδᾶν τὴν ὥρα τοῦ ἔρχομοῦ σου  
ὅταν ἡ γῆ σου σιζοταν καὶ ἡ μάνα σου σερνόταν  
ἀπὸ στρατοῦς καὶ τύραννους καὶ καταπατητάδες  
καὶ μπόρα νὰ! ἔλοθρεμοῦ καὶ νὰ! βροχὴ εὐεργέτρα,  
κι ὁ Γαριβάλδης νικητὴς κ' ἐλεύτερη ἡ πατρίδα.  
Τοῦ στίχου ἀφέντες ἄλλοι ἄς λέν: α' Ἡρωα, ὅπου  
|πατοῦσες,

πρασίνιζε ὁ ξερόβραχος κ' ἡ ἀνάσταση παντοῦ εἴτανι  
Τῆ μυστικῆ σου ἀνάληψη στὸν Ὀλυμπο ποὺ σ' εἶχαν  
καλέσει οἱ πατρικοὶ θεοί, τῆς γῆς σου οἱ ἡμιθεοὶ,  
ἐκεῖνοι ἄς τῆνε τραγουδᾶν. Ποιητὲς τῆς Αὐσωνίας,  
τὸν ὕμνο εἰσεῖς ὑψώστε τον γιὰ τὸ γιγάντιο ἴσκιο,  
ἀνάμεσ' ἀπ' τὰ ἔλατα, κάθε φορὰ ποὺ ὁ ἥλιος  
καταχνιασμένος φέρνεται στὸν ὑψωμὸ ἢ στὸ γέμμα,  
τὸν ἴσκιο μὲ τὴν κόκκινη πορφύρα, μὲ τὰ μάτια  
τὰ οὐρανό, μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά ποὺ κυματίζουν,  
καὶ τὸ βοσκὸ ποὺ ἀγνάντια του θημπώνεται καὶ λείπει  
α' Τῆς Ἰταλίας ὁ ἥρωας ἀπάνου ἀπ' τὰ βουνά της  
νὰ τὸς σκυφτός, νυχτόημερα τὴν Ἰταλία φυλάει!  
Μὰ ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτε πιὸ ἀπλό, πιὸ ταιριασμένο,  
πιὸ γκαρδιακό, ἀπ' τὰνάκροσμα τῆς ἰταλίδας ἀρκας  
στῶν ταπεινῶν σου ἀδερφῶν τὰ χέρια τρανεμένων  
ἀπ' τὴν ἀγάπη σου, ἥρωα, κι ἀπ' τὴ δική σου δόξα.  
Μίς' ἀπ' τὰ πρῶτα χρόνια μου ἡ θύμηση ἡ χαρίστρα  
τὸ φέρνει. Ἐβίβα, λευτεριά, κ' ἔβιβα, Γαριβάλδη!

— Ὁμορφῆ, δὲ χορταίνεσαι, πολυπιθυμημένη  
κι ἀπ' ὄσους σὲ ξανοίξανε κι ἀπ' ὄσους σὲ χαρῆκαν  
κι ἀπ' ὄσους, ἀφραστὴ χαρὰ, γιὰ σὲ μακριάθε ἀκοῦνε,  
Μάννα ποὺ τὸν τραγουδιστὴ γέννας καὶ τὸν τεχνίτη,  
κ' εἶσαι τῆς φύσης διαλεχτή, τῆς τέχνης θησαυρίστρα,  
τῆς λήμνης καὶ τῆς θάλασσας καὶ τοῦ βουνοῦ Ἰταλία,

τοῦ Δάντη ἐσὺ ὑπνοφαντασιά, τοῦ Ραφαήλ παρθένα,  
καὶ πιὸ πολὺ κ' ἴσα μὲ ψὲς τοῦ Γκαϊτε ἐσὺ ἡ  
|Παιδοῦλα,  
ἡ μυστικῆ, ἡ σγουρόμακλλη κ' ἡ μεταξοντυμένη,  
τίς καστανιέτες παίζοντας καὶ τίς καρδιές-τραβώντας,  
μέσα στὸ δρόμο ποὺ περνᾶν γαληνεμένοι οἱ Μάϊστερ,  
τοῦ τραγουδιοῦ κιστόρισα καὶ τοῦ χοροῦ δατκάλα,  
πνοὴ τῆς κιτρολεμονιάς, τῆς δάφνης περηφάνια,  
καὶ τῆς καρδιάς ζεστοκοπιά καὶ τῆς μυρτούλας χάρη.  
Καὶ τώρα πῶς μεγάλωσες! πῶς ἀπλώσες! πῶς ἤρθες!  
Πῶς πέταξες ἀνάστημα! κ' ἐκεῖ ποὺ δείχνεσαι ἴδικ,  
ἴδικ ἡ Παιδοῦλα ἡ γκαϊτικῆ, πῶς ἄλλαξες! Πῶς  
|εἶσαι

σὰν τῶν Ἐτρούσκων τὴ θεά, τῆς Ρώμης τὴ Μινέρβα,  
λατίνα εἰκόνα ἀντίφκιαστη τῆς Ἀθηνᾶς Ἐργάνης,  
μὲ τὸ στημένο της βωμὸ στὸν Ἀθηνεῖο λόφο,  
π' ὄλα τὰ σκόρπαε τὰ καλὰ τῆς προκοπῆς καὶ  
|σ' ὄλους,  
ἀπὸ τὸ δάσκαλο ποιητὴ τὸν ἐλληνόταχνο, ἴσα  
μὲ τὸν ἐργάτη ποὺ σκυφτός τὰ ταπεινὰ δουλεύει,  
μὰ ποὺ φυσᾷ στὸ ἔργο του, κι ὅσο χοντρὸ κι ἂν εἶναι,  
τὸ στόμα τὸ θαματοῦργὸ μιᾶς Τέχνης μιὰ ὁμορφάδα..  
— Μὰ οὔτ' ἡ Παιδοῦλα ἡ γκαϊτικῆ, μήτε ἡ ρω-  
|μαία Μινέρβα!

Ἡ εὐτυχισμένη ἐσὺ εἶσαι ἡ γῆ καὶ ἡ νιὰ καὶ ἡ νιό.  
|νυφη εἶσαι,  
σκλάβω ὡς τὰ χτίς γιὰ πούλημα, καὶ σήμερα μεγάλη,  
καὶ μιὰ, Ἰταλία, τῆς Ρώμης σου, τοῦ Γαριβάλδη σου  
|εἶσαι,  
Δέσποινα, οἱ Ἄλπες κάστρα σου, βίγλες τ' Ἀπέννινάσου!  
Σιάφρεις ἐσὺ, στοχάζεσαι, κ' ἐμπρός! μίς' στὸ σκοτάδι  
δὲν παίξεις τὴν τυφλόμουγα μὲ τῶν ἀρχαίων τοὺς  
|ἴσκιους.

Καὶ τῆς ἀρχαίας εἶπες ψυχῆς: «Γίνε ὀδηγήτρα μου, ἔχι  
δρακόντισσα γιὰ νὰ μὲ φᾶς!» Στὸ ἄχανο ταξίδι  
ἐστὶ ὁ προφήτης ὁ Ἰταλὸς τῆς Μάντουας τὸν κύκνο  
πῆρε ὀδηγὸ τοῦ δρόμου του. Κ' ἔτσι: σὰν τοῦτον ἡῦρες  
τὴ Βεατρίκη Λευτεριά στοῦ δρόμου σου τὴν ἄκρη.  
Ἄρχισες μὲ τὸ Δάντη σου, στὸ Γαριβάλδη σου ἤρθες.  
Ἄμοιαστα τῆς κορώνας σου διαμάντια φέγγουν ἔμοια  
ἡ Φλωρεντία πολύτεχνη κ' ἡ ἐρημικὴ Καπρέρα.

29 τοῦ Θεριστῆ 1907.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

## ΧΩΡΙΑΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Χαρισμένα  
τῆς Ἰσαβέλλας καὶ τῆς Χαρίκλειας.

Α'.

Πενκοβοῦνι 11 τοῦ Ἀλωνάρη.

Σοῦ γράφω νύχτα. Ἐννιά πάνου κάτω ἡ ὄρα,  
μὰ γιὰ τὸ χωριὸ περασμένα τὰ μεσάνυχτα. Ἀπὸ τίς  
ὀχτῶ, ὀχτώμω... τὸ χωριὸ κοιμᾶται τὰ εἰκοσι σπι-  
τάκια του βουβαίνονται ὄτε φῶς πουθενά, ὄτε  
φωνή. Μόνον τὰ κριζόνια κάτω σ' ἀμπέλια, καὶ ὁ  
γκιωνῆς ψηλὰ στὸ δάσο καὶ τ' ἀστέρια στὸν οὐρανὸ.  
Ἀκόμα κᾶνα δύο φωτάκια σκόρπια στὴ θάλασσα, μὰ  
κι αὐτὰ σὰν ἀστέρια παραστρατισμένα.

Τὸ μικρὸ μου τὸ χωριατόσπιτο εἶναι στὸ ψήλωμα,  
στὸ φρούδι τοῦ βουνοῦ. Κ' ἔχω βγάλει τὸ τραπεζάκι  
ἀπόξω καὶ σοῦ γράφω. Ἡ γυαλοφραγμένη λάμπα  
μου (ἀ λ ε ἡ ν ε μ α, θαρρῶ, τίς λέν τίς τέτιες λάμ-  
πες οἱ Κινέζοι) μόλις μοῦ θαμποφωτίζει, καὶ τὸ μαί-

στράλι κάνει τὰ φύλλα τοῦ χωριοῦ νάνατριχιάζου-  
νε. Καὶ λυπάμαι ποὺ δὲν εἶσαι δῶ νὰ δεῖς δ,τι βλέ-  
πω, νὰ αἰστανθεῖς δ,τι αἰστανόμαι, κ' ἔτσι ὄτε νὰ  
σοῦ μιλῶ, ὄτε νὰ σοῦ γράφω. Κάθε νύχτα, μιὰ δυὸ  
ὄρες πάντα, τίς περῶ βυθισμένος στὴ γαλήνια αὐτὴ  
μοναξιά, στὴ θεία αὐτὴ σωπασιά. Καὶ πιστεύε με, οἱ  
ὄρες αὐτὲς εἶναι οἱ γλυκύτερες κ' οἱ πιὸ εὐτυχισμένες  
τῆς ζωῆς μου. Καὶ γι' αὐτὲς δὲ τίς ἀπέθαντες ὄρες  
ἤρθα καὶ σκαρφάτωσα σὰν ἀγχιονάπτικο, ἐδῶ στὸ  
Πενκοβοῦνι.

Τί νὰ σ' τὰ λέω; Τὸ ξέρεις ἐπὶ πόσο μὲ τρα-  
βάει ἡ ζωὴ τοῦ χωριοῦ, καὶ πόσο τρελλοῦμαι νὰν  
τὴ ζωὴ ἕνα δυὸ μῆνες τὸ χρόνο. Τὸ ξεκούρασμα τῆς  
ψυχῆς καὶ τοῦ κορμοῦ ἔτσι μοναχὰ τὸ καταλαβαίνω  
ἀλλάζοντας ὀλοσδιόλον ζωὴ φεύγοντας ἀπὸ τὴ ζωὴ  
τῆς πολιτείας, τὴν ἀφύσικη, τὴ φυσιοδωμένη, ποὺ  
μπορεῖ κανεὶς ἀξιόλογα νὰν τὴν πεῖ καὶ κ α θ α -  
ρ ε ὄ ο υ σ α ξ ω ἡ, κι ἀγκαλιάζοντας τὴ φυσικὴ  
ζωὴ τοῦ χωριοῦ, τὴν πανέμορφη, τὴ δ η μ ο τ ι κ ἰ ἄ  
ζ ω ἡ. Καὶ τὴ ζωὴ τέλεια, σὰ χωριότης. Καὶ τὴ χαί-  
ρουμαι. Τὸ σπιτάκι μου, χωριώτικο σπιτάκι, ἀπάτω-  
το κι ἀταβάνωτο, μοῦ φαίνεται ἀληθινὸ πικατάκι  
τρώω τὸ σκαῖρο σταρένιο χωριατόψωμο, μοῦ μαγε-  
ρεύεινε μὲ πενκόκλαρα καὶ μὲ ξεροκοκκορνίγια στὴ  
γομιά, ξιπνάω περὶ βγεῖ ὁ ἥλιος, γυρίζω ὀλημέρα  
στὸ δάσο ἢ σ' ἀκρογιάλι, κουβεντιάζω μὲ τοὺς χω-  
ριώτες γιὰ τὰ ρεσιτάκια καὶ γιὰ τὰμπέλια καὶ ζω ὀπως  
ζοῦν ὄλοι ἐδῶ μόνον ποὺ δὲ δονεῖται κ' ἔρω, ὀπως  
ὄλοι τους, μὲ ὀνειροπλέγω — ἂν κι ὁ Αἰσκαλὸς μας  
(καλὴ τον ὄρα στὸ Ρωσμοπαρόνι ποὺ ξεκαλοκαί-  
ρεῖει καὶ λόγου του) μούχει γράψει στὸ ξῶφ γιλλο κά-  
πιον βιβλίον του ποὺ μούστειλε ἄλλοτες πῶς «δονεῖα  
εἶναι καὶ ὀνειρο».

Τὴν Κηφισιά καὶ τὰ Φάληρα καὶ τὰ Μέθανα καὶ  
τίς ἄλλες βεργικωμένες ἐξοχῆς, τίς χαρίζω στίς μαί-  
μοῦδες δὲν ἀλλάζω ὄτε μιὰ πέτρα τοῦ χωριοῦ μου μὲ  
ὄλες τους. Τὸ χωριὸ μου καὶ τὴ χωριώτικη ζωὴ μου  
τὰ βάζω πάνου ἀπ' ὄλα τὰγαθὰ τῆς γῆς. Καὶ ζου-  
λεύω τοὺς χωριώτες ποὺ τὴ ζοῦν ὀλοχρονὸς αὐτὴ τὴ  
ζωὴ. Καὶ πῶς νὰ πιστέψω, μὰ καὶ τὸ ξέρω πῶς οἱ  
πρόγονοί μου δὲν εἶντουσαν προῖκητες, μήπως κανέ-  
νις μακρυσμένος πρόγονός μου εἶτανε χωριώτης, ζευ-  
γὰς, τσοπάνος, λιτόμος ἢ ρεσιτάς, καὶ μήπως τίπο-  
τε σταλαματιῆς ἀπ' τὸ τίμο κι ὀλοκάθαρο αἷμα του  
κυκλοφοροῦνε στίς φλέβες μου. Γιατὶ ἀλλιῶτικα δὲν  
μπορῶ νὰ ξηγήσω γιατί κούθω τόση λαχάρα γιὰ  
τὴν τέτια ζωὴ καὶ γιατί βλοῦῶ τὸ καλοκαίρι ποὺ μοῦ  
τὴ χαρίζει.

Β'.

Πενκοβοῦνι 18 τοῦ Ἀλωνάρη.

Βέβια, παγαίνω καὶ στὴν ἐκκλησιά, καὶ γέλα ὄσο  
θὲς ποὺ σοῦ τὸ γράφω. Οἱ ιδέες μου γιὰ τὰ θερη-  
σκεντικά δὲν εἶναι ἄγιώτερες ἀπὸ τίς δικές σου, μπο-  
ρεῖ μάλιστα νάνα καὶ πιὸ λείτερες, μὰ τῶχω γιὰ σί-  
γουρο πῶς ἐδῶ καὶ λόγου σου θὰ μὲ σπντρόφεινε  
κάθε Κυριακὴ πρωτὶ μόλις ὁ Παπα-Παρθένης χτυ-  
ποῦσε τὴν καμπάνα. Παγαίνω ταχτικά καὶ προσεύ-  
κουμαι μὲ κατόνηξη σὲ κάπιο Θεὸ, στὸν Πάνα ἢ στὴ  
Ἀμήμητρα, γιατί τὸ φτωχικὸ κάτασπρο ἐκκλησάκι, ἔ-  
τσι ὀπως βρίσκειται ἀνάμεσα πεῖνα καὶ θάλασσα καὶ  
σιμὰ στὴ θεία πηγὴ (σ' ἄλλο γράμμα θὰ σοῦ μιλή-  
σω καὶ γιὰ δαῖτη) μοῦ φαίνεται σὰ ναὸς χωρισμέ-  
νος στὴ μάνα Φύση, ποὺ πότε στὸ πρόσωπο τοῦ  
Πάνα, πότε στῆς Ἀμήμητρα, καὶ πότε σὲ κανενὸς ἀλ-  
λουνοῦ ἀρχαίου Θεοῦ προσκυνεῖται. Τὸν ξανθὸ Να-